

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1.	UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE “CAROL DAVILA”
1.2.	FACULTATEA Medicină / DEPARTAMENTUL 3 Preclinic (Științe complementare)
1.3.	DISCIPLINA Psihologia sănătății și comunicare medicală (ROMANA)
1.4.	DOMENIUL DE STUDII Sănătate - Reglementat sectorial în cadrul Uniunii Europene
1.5.	CICLUL DE STUDII: LICENȚĂ
1.6.	PROGRAMUL DE STUDII Medicină

2. Date despre disciplină

2.1.	Denumirea disciplinei: Psihologia sănătății și comunicare medicală						
2.2.	Locația disciplinei: Facultatea de Medicină						
2.3.	Titularul activităților de curs:						
2.4.							
2.5. Anul de studiu	1	2.6. Semestrul	1	2.7. Tipul de evaluare	Examen scris și examen practic	2.8. Regimul disciplinei	DF obligatorie

3. Timpul total estimat (ore/semestru de activitate didactică)

Nr ore pe săptămână	3	din care : Curs	1	Lucrări practice	2
Total ore din planul de învățământ	42	din care : Curs	14	Lucrări practice	28
Distribuția fondului de timp	14 săptămâni				ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					
Pregătire seminarii / laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					
Tutoriat					
Examinări					
Alte activități					
Total ore de studiu individual					
Total ore pe semestru					
Numărul de credite			4		

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoștințe fundamentale de Psihologie Generală
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Proiector media, boxe
5.2. de desfășurare a lucrărilor practice	Amfiteatru Facultatea de Medicină

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale (exprimate prin cunoștințe și abilități)	La sfârșitul cursului studentul trebuie să: 1. cunoască / înțeleagă rolul patogenetic al factorilor psihologici în apariția bolilor și tulburărilor psihosomatice 2. cunoască teorii și concepte de bază cu privire la stress și la instrumentele psihometrice de evaluare a acestuia 3. cunoască rolul conceptelor de Psihologie a Sănătății în practica clinică de zi cu zi 4. cunoască competențele specifice psihologului clinician 5. aibă abilitatea de identificare a principalilor factori psihopatogenici care reclamă necesitatea psihoterapiei și consilierii 6. dețină abilitatea de identificare a variatelor tulburări psihologice și principalelor trăsături de personalitate corelate cu sănătatea și boala 7. își însușească anumite abilități relaționale specifice rolului de medic și să conștientizeze importanța acestora în îmbunătățirea compliancei la recomandările privind comportamentele sanogenetice
Competențe transversale (de rol, de dezvoltare profesională, personale)	1. Cunoașterea principalelor valori etice necesare exercitării profesiei de medic 2. Cultivarea abilităților de cercetare și învățare autonomă, inclusiv în cadrul formal al unor teme și proiecte de cercetare 3. Cultivarea competențelor de comunicare, a empatiei și altruismului

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general	Achiziționarea de către studenți a cunoștințelor teoretice și a abilităților practice necesare în scopul aplicării psihologiei în intervențiile legate de sănătate
7.2. Obiective specifice	Cunoașterea modalităților în care diverse comportamente și cogniții influențează sănătatea și boala. Înțelegerea bolii în tripla ei dimensiune: biologică, psihologică și socială. Cunoașterea principalelor tipuri de intervenții psihoterapeutice și a locului și rolului acestora în planul general de tratament, precum și a rolului distinct al psihologului clinician în echipa terapeutică

8. Conținutul

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Psihologia Sănătății: domeniu de interferență între medicină și științele psihosociale Psihologia medicală și psihologia clinică: asemănări și diferențe. Rolul psihologiei clinice și a sănătății: atitudini față de diversele tulburări comportamentale. Orientarea clinicianului în fața unei tulburări de comportament. Principalele metode de cercetare în psihologia medicală, cu accent pe observație, experiment, interviu, teste psihologice.	Expunere interactivă conform programei analitice,	2 ore
2. Stressul psihic Stress: definiție, tipuri variate de agenți stressori. Modele teoretice ale stressului (accepțiuni clasice vs. moderne). Agenți stressori: tipuri, particularități ale AS psihici față de alți agenți stressori. Scala evenimentelor majore de viață Holmes și Rahe: o tentativă de cuantificare a potențialului patogen a diferitelor tipuri de agenți stressori. Relativitatea percepției și evaluării (<i>appraisal</i>) agenților stressori. Trăsături de personalitate relaționate cu diferite tipuri de reacție la stress (A,C,D). Trăsături și stiluri cognitive protectoare. Corelații hormonale ale stressului. Diferența eustress-distress. Rolul sanogenetic al endorfinelor. Conceptul de încărcătură allostatică. Sindromul de neajutorare și lipsă de speranță (Seligman) (experiment, aplicație în clinică) Strategii de coping. Programe și strategii antistress.	folosind date din literatură, exemplificări cazuri clinice, inclusiv cu ajutorul programelor multimedia (Prezi®, Powerpoint®).	2 ore
3. Abordarea multifacetată a bolii din perspectiva Psihologiei Sănătății Conceptualizarea bolii: modele (biomedical, psihologic, bio-psiho-social). Aspecte sociale și culturale ale bolii. Rolul suportului social. Tulburări și boli psihosomatice: asemănări și deosebiri; Modele explicative variate ale patogenezei bolilor psihosomatice (clasice: Alexander, Cannon, Pavlov; abordări moderne). Simptome critice din punct de vedere psihologic: ex. durerea Aspecte generale (tipuri de durere, cauze ale durerii). Rolul factorilor psihologici în producerea și intensificarea durerii (ex. depresia, anxietatea). Particularitățile sindroamelor dureroase din bolile cronice/incurabile. Intervenții psihologice în reducerea durerii (hipnoză, relaxare, imagerie dirijată). Aplicație caz clinic.		2 ore
4. Relația medic-pacient (1)		2 ore

Statutul și rolul pacientului (Parsons). Dinamica asumării rolului de pacient. Modele teoretice privind atitudinile față de boală și tratament (HBM, TRA, TPB, modelul Leventhal). Utilitatea clinică a cunoașterii acestor modele în relația cu pacienții problematici / dificili. Reacții tipice ale pacientului la boală. Aplicație: stadiile ajustării la diagnosticul de incurabilitate. Particularități ale pacienților cronici. Variabile individuale care influențează riscul de îmbolnăvire și comportamentul față de boală. Factori tampon care cresc eficiența mecanismelor de apărare în situații de boală.		
5.Relatia medic-pacient (2) Comunicarea: elemente verbale și non-verbale. Importanța concordanței dintre comportamentul verbal și cel non-verbal. Specificul comunicării dintre medic și pacient: interacțiunea cu rolul presupus al medicului, diferite tipuri de anamneză și utilitatea lor. Pacienți dificili. Identificarea problemelor comportamentale (în cadrul interviului clinic și testării psihologice). Descrierea principalelor tulburări de personalitate și atitudinea pacienților față de medic și instituția medicală. Comunicarea cu pacienții dificili. Sindromul burnout la medici.		2 ore
6.Importanța unor conceptelor adiționale de Psihologie Sănătății: complianța terapeutică, efectul placebo, dependența de medicamente, calitatea vieții Complianța terapeutică: factori psihologici care influențează complianța terapeutică. Exemple în anumite tulburări cronice (TBC, astm, HTA). Efectul Placebo: modalități de exploatare a efectului Placebo în terapie, varietatea efectelor Placebo, factori care influențează apariția efectului Placebo. Dependența psihologică de medicament: exemple, cauze și consecințe. Calitatea vieții și relația cu specificul medicamentului: echilibrul între câștiguri și pierderi.		2 ore
7.Psihoterapie (1) (partea a doua = în anul II la cursul de Științele Comportamentului Uman) Definiții, clasificare și indicații ale psihoterapiei. Modelarea comportamentului: de la principii teoretice la consiliere și psihoterapie. Psihanaliza (definiție, baze teoretice, indicații, eficiență). Psihoterapia cognitiv-comportamentală (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență). Tehnici de relaxare și hipnoză (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență). Psihoterapia rogersiană (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență).		2 ore

BIBLIOGRAFIE

A. Referințe obligatorii

1. Popa-Velea, O., Diaconescu, L., Mihăilescu, A., Pană, M., Trușescu, C., Jidveian Popescu, M., Frunză, A. „Compendiu de Psihologie Medicală” (Editura Universitară Carol Davila, București; 2016)

- Psihologia Medicală, domeniu interdisciplinar

Accepțiuni ale Psihologiei Medicale: Psihologia Sănătății, Psihologia Clinică, Medicina Comportamentală, Psihosomatica. Orientarea clinicianului în fața unei tulburări de comportament. Principalele metode de cercetare în Psihologia Medicală (pag.11-28).

- Stressul psihic

Definiții; modele teoretice. Agenți stressori: tipuri, particularități. Scala evenimentelor majore de viață Holmes și Rahe. Relativitatea percepției și evaluării agenților stressori. Trăsături de personalitate corelate cu o vulnerabilitate crescută la stress. Trăsături și stiluri cognitive protectoare. Corelații hormonale ale stressului. Diferența eustress-distress. Rolul sanogenetic al endorfinelor. Conceptul de încărcătură allostatică. Sindromul de neajutorare și lipsă de speranță (Seligman). Strategii de coping. Programe și strategii antistress (pag.29-68).

- Abordarea multifacetată a bolii din perspectiva Psihologiei Medicale

Conceptualizarea bolii. Modele explicative ale bolii. Aspecte sociale și culturale ale bolii. Rolul suportului social. Tulburări și boli psihosomatice: asemănări și deosebiri. Modele explicative ale patogenzei bolilor psihosomatice. Diferite condiții cronice și contribuția etiopatogenică a factorilor psihologici. Apariția unor noi câmpuri interdisciplinare (pag.69-100).

- Relația medic-pacient

Comunicarea: elemente verbale și non-verbale. Importanța concordanței dintre comportamentul verbal și cel non-verbal. Specificul comunicării dintre medic și pacient: interacțiunea cu rolul presupus al medicului, diferite tipuri de anamneză și utilitatea lor. Statutul și rolul pacientului (Parsons). Dinamica asumării rolului de pacient. Modele teoretice privind complianța terapeutică și atitudinile față de boală și tratament. Reacții tipice ale pacientului la boală (Ilustrare: stadiile ajustării la diagnosticul de incurabilitate). Particularități ale pacienților cronici. Variabile individuale care influențează riscul de îmbolnăvire și comportamentul față de boală. Factori tampon care cresc eficiența mecanismelor de apărare în situații de boală. Pacienți dificili. Sindromul burnout la medici (pag.101-156).

- Corelații psihologice ale durerii

Aspecte generale (tipuri de durere, cauze ale durerii). Aspecte fiziologice ale durerii. Rolul factorilor psihologici în producerea și intensificarea durerii. Particularitățile sindroamelor dureroase din bolile cronice (aplicație: artrita reumatoidă). Intervenții psihologice pentru managementul durerii (psihoterapia cognitiv-comportamentală, hipnoza, relaxarea, imagieria dirijată) (pag.157-174).

- Elemente de consiliere și psihoterapie

Definiții, clasificare și indicații ale psihoterapiei. Delimitări conceptuale, orientări teoretice și de practică în domeniul psihoterapiei (pag.175-200).

2. Popa-Velea, O. „Științele comportamentului uman. Aplicații în medicină” (Editura Trei, București; ediția a 2-a, revizuită și adăugită: 2015):

- Mijloace de investigare a comportamentului (pag.22-31);
- Relația personalitate-comportament (pag.32-37);
- Forme de manifestare a comportamentului (comunicarea verbală și nonverbală) (pag.45-59);
- Trăsături și stiluri cognitive protectoare (pag.141-155);
- Tipuri psihocomportamentale cu implicații în patogeneză (pag.156-165);
- Modele teoretice privind atitudinile față de boală și tratament. Aplicații clinice (pag.166-185);
- Variabile individuale care influențează riscul de îmbolnăvire și comportamentul față de boală (pag.186-201);
- Factori tampon care cresc eficiența mecanismelor de apărare în situații de boală (pag.202-212);
- Comportamente produse de boală (pag.411-418);
- Tipuri de anamneză (pag.419-426);
- Tulburări de personalitate și implicații ale acestora în relația medic-pacient (pag.427-438);
- Sindromul burnout la medici (pag.439-446);
- Modalități de ameliorare a relației medic-pacient (pag.447-462);
- Psihoterapia: principii generale (pag.476-480);
- Psihoterapia cognitiv-comportamentală (pag.480-489);
- Psihanaliza (pag.521-531);
- Hipnoza și relaxarea (pag.532-553).

B. Referințe facultative

3. French, D., Vedhara, K., Kaptein, Ad, A., Weinman, J. (2010). „Health Psychology” (2nd Edition), London: BPS Blackwell, cap. „Illness-related cognition and behaviour” (pag.149-161), „Symptom perception and help seeking” (pag.162-174), „Adherence to advice and treatment (pag.175-188), „Coping with stress” (pag.271-282), „Social support” (pag.283-293).
4. Bradley Wright, K., Sparks, L., O’Hair, H.D. (2012). „Health Communication in the 21st Century”, Chichester: Wiley-Blackwell, cap.2 („Provider-patient communication”) (pag.17-55).
5. American Psychiatric Association (2013). „Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders (DSM-V) (5th Ed.) Description of main personality disorders: paranoid (pag.649-652), schizoid (pag.652-655), histrionic (pag.667-669), obsessive-compulsive (pag.678-682). Washington, DC: American Psychiatric Association.

8.2. Lucrări practice	Metode de predare	Observații
1. Psihologia Sănătății: domeniu de interferență între medicină și științele psihosociale Rolul psihologiei clinice și a sănătății. Specificul chestionarelor și testelor proiective. Avantaje și dezavantaje. Exemple.	Expunere interactivă folosind teste psihologice, prezentări de caz, date din literatură, inclusiv cu ajutorul multimedia (Powerpoint®)	2 ore
2. Trăsături cognitive cu implicații asupra sănătății. Trăsături imunogene: autoeficacitatea, locusul de control, robustețea, coerența, stima de sine, optimismul. Trăsături disimunogene; anxietatea, depresia, nevrozismul.		2 ore
3. Stress și boală (1) Agenți stressori, tipuri de situații generatoare de stress și paradigme experimentale care demonstrează reactivitatea la stress, modalități de evaluare a încărcăturii stressante a evenimentelor de viață. Conceptul de încărcătură allostatică – modalități de testare.		2 ore
4. Stress și boală (2) Trăsături de personalitate relaționate cu diferite tipuri de reacție la stress (A,C,D). Strategii de coping - exemplificări. Mecanisme defensive - exemplificări. Programe și strategii antistress - exemplificări.		2 ore
5. Conotații psihologice ale îmbolnăvirilor somatice Tulburări și boli psihosomatice: asemănări și deosebiri; Modele explicative variate ale patogenezei bolilor psihosomatice (Alexander, Cannon, Pavlov, abordări moderne). Reprezentări cognitive ale bolii (Leventhal). Reacții tipice ale pacientului la boală: regresie, evaziune, contagiune informațională, folosire neproductivă a bolii.		2 ore
6. Modele teoretice cu privire la atitudinea față de boală și de tratament. Aplicații practice		2 ore

Modelele HBM, TRA, TPB, Leventhal, Prohaska & DiClemente- exemplificări, implicații în practica medicală.		
7. Variabile individuale și psihosocioculturale care influențează atitudinea față de boală și de tratament (vârstă, sex, status socio-economic, suport social, factori culturali). Aplicații practice.		2 ore
8. Corelații psihologice ale durerii Rolul factorilor psihologici în producerea și intensificarea durerii). Intervenții psihologice în reducerea durerii (hipnoză, relaxare, imagerie dirijată) (exemplificare caz clinic). Boala cronică/incurabilă și durerea.		2 ore
9. Relația medic-pacient - generalități Specificul comunicării dintre medic și pacient: interacțiunea cu rolul presupus al medicului, diferite tipuri de anamneză și utilitatea lor.		2 ore
10. Relația problematică medic-pacient Pacienți dificili. Identificarea problemelor comportamentale cu ajutorul testelor psihologice. Descrierea principalelor tulburări de personalitate și atitudinea pacienților față de medic și instituția medicală.		2 ore
11. Importanța conceptelor adiționale ale Psihologiei Sănătății (1) Compliance terapeutică: factori psihologici care influențează compliance terapeutică. Exemple în anumite tulburări cronice (TBC, astm, HTA).		2 ore
12. Importanța conceptelor adiționale ale Psihologiei Sănătății (2) Efectul placebo: modalități de exploatare a efectului placebo în terapie, varietatea efectelor placebo, factori care influențează apariția efectului placebo. Dependența psihologică de medicament: exemple, cauze și consecințe. Calitatea vieții și relația cu specificul medicamentului: echilibrul între câștiguri și pierderi.		2 ore
13. Psihoterapie (1) Psihanaliza (definiție, baze teoretice, indicații, eficiență). Aplicații practice. Psihoterapia cognitiv-comportamentală (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență). Aplicații practice.		2 ore
14. Psihoterapie (2) Tehnici de relaxare și hipnoză (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență). Aplicații practice. Psihoterapia rogersiană (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență). Aplicații practice.		2 ore

BIBLIOGRAFIE

A. Referințe obligatorii

1. Popa-Velea, O., Diaconescu, L., Mihăilescu, A., Pană, M., Trușescu, C., Jidveian Popescu, M., Frunză, A. „Compendiu de Psihologie Medicală” (Editura Universitară Carol Davila; București, 2016):

- Orientarea clinicianului în fața unei tulburări de comportament (pag.13-16).
- Principalele metode de cercetare în Psihologia Medicală (pag.17-27).
- Scala evenimentelor majore de viață Holmes și Rahe (pag.36-38).
- Trăsături de personalitate corelate cu o vulnerabilitate crescută la stress (pag.40-46).
- Trăsături și stiluri cognitive protectoare (pag.46-48).
- Corelații hormonale ale stressului (pag.48-53).
- Diferența eustress-distress (pag.53).
- Rolul sanogenetic al endorfinelor (pag.53-54).
- Programe și strategii antistress (pag.59-61).
- Modele explicative ale bolii (pag.70-75).
- Rolul suportului social (pag.75-77).
- Tulburări și boli psihosomatice: asemănări și deosebiri (pag.77-82).
- Diferite condiții cronice și contribuția etiopatogenică a factorilor psihologici (pag.82-87).
- Reacții tipice ale pacientului la boală (Ilustrare: stadiile ajustării la diagnosticul de incurabilitate) (pag.121-128).
- Particularități ale pacienților cronici (pag.129-132).
- Variabile individuale care influențează riscul de îmbolnăvire și comportamentul față de boală (pag.133-140).
- Factori tampon care cresc eficiența mecanismelor de apărare în situații de boală (pag.140-142).
- Pacienți dificili (pag.142-143).
- Sindromul burnout la medici (pag.143-149).
- Rolul factorilor psihologici în producerea și intensificarea durerii (pag.162-166).
- Particularitățile sindroamelor dureroase din bolile cronice (aplicație: artrita reumatoidă) (pag.166-168).
- Intervenții psihologice pentru managementul durerii (pag.168-170).
- Orientări teoretice și de practică în domeniul psihoterapiei (pag.179-203).

2. Popa-Velea, O. „Științele comportamentului uman. Aplicații în medicină” (Editura Trei, București; 2015):

- Mijloace de investigare a comportamentului (pag.22-31);
- Forme de manifestare a comportamentului (comunicarea verbală și nonverbală) (pag.45-59);
- Tipuri psihocomportamentale cu implicații în patogeneză (pag.156-165);
- Modele teoretice privind atitudinile față de boală și tratament. Aplicații clinice (pag.166-185);
- Tipuri de anamneză (pag.419-426);
- Tulburări de personalitate și implicații ale acestora în relația medic-pacient (pag.427-438);
- Sindromul burnout la medici (pag.439-446);
- Psihoterapia: principii generale (pag.476-480);
- Psihoterapia cognitiv-comportamentală (pag.480-489);
- Psihanaliza (ediția 2010: pag.542-552) (521-531);
- Hipnoza și relaxarea (pag.532-553).

B. Referințe facultative

3. Mihăilescu, A., Diaconescu, L.V., Donisan, T., Ciobanu, A.M. (2016). The influence of emotional distress on the academic performance in undergraduate medical students, Romanian Journal of Child and Adolescent Psychiatry, 4 (1-2), pag.27-40.
4. Trușescu, C.I., Jidveian Popescu, M., Popa-Velea, O., Butnaru, T., Roman, M., Hoinoiu, M., Parasca, O.M., Dumitrescu, A. (2016). Comparative attitudes towards mental health in first year medical students and medical doctors, Romanian Journal of Child and Adolescent Psychiatry, 4 (1-2), pag.17-25.
5. De la Torre-Luque, A., Gambará, H., López, E., Cruzado, J.A. (2016). Psychological treatments to improve quality of life in cancer contexts: A meta-analysis, International Journal of Clinical and Health Psychology, 16: 211-219.
6. Mishelovich, N., Arber, A., Odelius, A. (2016). Breaking significant news: The experience of clinical nurse specialists in cancer and palliative care. European Journal of Oncology Nursing, 21: 153-159.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Formarea corespunzătoare în cadrul acestui curs oferă premisele pentru o mai bună manageriere a cazurilor clinice din portofoliul afecțiunilor somatice și în care o contribuție etiopatogenică semnificativă o au factorii psihopatogenetici, precum și a unei mai fructuoase colaborări în aceste circumstanțe cu psihologul clinician

10. Evaluarea

Tip de activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	Cunoașterea noțiunilor teoretice predate la curs	Examen scris: 50 întrebări, din care 20 complement simplu și 30 complement grupat	80%
Lucrări practice (LP)	Cunoașterea aplicațiilor practice exemplificate la LP	Examen scris în fața asistentului de grupă	20%
	Prezența la activitățile de lucrări practice	Îndeplinirea criteriului de prezență la LP de min.70%	
Standard minim de performanță			
• Răspuns corect la min.30% din întrebările de la examen + promovarea examenului de la lucrările practice			

Data completării:

20.09.2020